Laiškas Valerijai Čiurlionytei, [iki 1916-08-23], [Petrogradas].

Miserere

Miserere

I

Garbinkit, broliai, dienas, liuosas nuo šventvagystės, šventvagystės neliestas dienas, broliai, tegarbinkit…

— — — —

Mus pašaukė pasaulin mirštantis Balsas ir jojo mirimo valanda užnuodijo maldas mūsų…

— — — —

Užtat mes, ištremtieji, mirštame ir mirštame kiekvienoj maldoj mūsų, o Mirimo paslapties vis nepalytime…

— — — —

Jei aš apsvaigau gegužiui gimstant, tai kam jūs, broliai, mylite mane?..

— — — —

O jei nemylėdami mane lydite, tai kam jūs svaigstate mano apjakimu?..

— — — —

Aš daug klajojau, aš daug meldžiausiu, o dabar aš neregis, nes manyje gimė naktis, naktis — bedugnė, nes tojoj bedugnėj apgaubs mane Amžinybė…

— — — —

Apvyliau aš gyvenimą, apvyliau aš brolius mano ir seseris ir dabar keliu paskutinę taurę nuodų maldos mano…

— — — —

Klaupkitės, broliai, prieš gimstančiojo Balso palaiminimą ir rankas tieskite in Dangų — nemylėkite manęs…

— — — —

Mūsų širdys nežino, ko ilgis, mūsų siela junta daugel dausų, o mes patys — tik varpa be grūdų…

— — — —

Laimingesni už palaimintus, liūdnesni už mirštančius, mes tik sieliai mažučiai-mažutėliai begalinėse marėse…

— — — —

Garbinkit, broliai, dienas, liuosas nuo šventvagystės, šventvagystės neliestas dienas, broliai, tegarbinkit…

— — — —

II

Uždariau langines, užleidžiau užlaidas, ir dabar aš vienas, ir dabar joks svetys nebeatlankys manęs…

— — — —

Mano svečiai — spindulėliai, spindulėliai…

— — — —

Šneku su jais aš ir tyliu su jais, o skundžianties man jie myli mane…

— — — —

Skundos nurimę, žaizdos numirę, židinė užgesus — stoviu ant krašto bedugnės, čiaupiasi lūpos, skečiasi akys — esu vienas ir joks svetys dabar nebeatlankys manęs…

— — — —

Du jaunu žiedu po mano kojų — atnešė man juodu grakštus šypsojimos, kai aš supau Baltąją Gulbę mažutėj vygėj — ir dabar po mano kojų du jaunu žiedu — aš Viešpatis…

— — — —

Nebijau aš klaikumos — aš saulė tarp saulių — aš šešėlis tarp šešėlių — aš Viešpatis…

— — — —

Aš dar tas pats — aš dar vakar vakarą rinkau žibučių puokščių puokštes ir deginau jas, sukūręs didų laužą vidury girios, kaip šiandie deginu sielvartoje savo žaizdas prie bedugnės krašto…

— — — —

O, būkite palaiminti, kurie prakeikė palaiminimą, kurie krisdami bedugnėn tyčiojas iš jos, būkite palaiminti visi, visi — mirties valandoj Amžiną Atilsį jums…

— — — —

Glūdu — glūdu… Klausaus klaikumos, klausaus bedugnės… Alsuot nustoju — klūpu po kryžium — manyje daug paslapčių — uždariau langines, užleidžiau užlaidas ir dabar joks svetys nebeatlankys manęs…

— — — —

III

Kuomet aš pajutau žengimą Sparnuoto Sargo, tai kas jūs man… Kuomet aš sukniubau po kryžium purvinas ir bemirštąs — tai kas aš jums…

— — — —

Aš retai kada jus tesuprasdavau, jūs retai kada mane tepriimdavot, dabar mes visi lygūs: aš kvieslys, jūs palydovai…

— — — —

Ateis, ateis toji karalystė, kuomet nebebus nė pateptųjų, nė palaimintųjų, kuomet mes visi pranašais tapsime: tykūs, tykūs šaltinėliai — jie alsuoja — nieks neboja — vien tik kartais plienas trupa, kai pakanda sultys jų…

— — — —

Broliai, aš kviečiu jus…

— — — —

Ne tik mes nusidėję — mūsų šešėliai ir nuodėmingi — stūkso Golgota ant kiekvieno kryžkelio, o po ja magdalenų minių-minios…

— — — —

Mes nenumirę — mes tik negyvi…

— — — —

Ateis, ateis, broliai, toji karalystė, kuomet siela, Golgotą pažinus, žaizdas spinduliais užgydys, kuomet numirs mumyse kareiviai ir mes stosime karžygiais…

— — — —

IV

Iš šaltinių, iš tyliausių,

Kur alsavimai nedrumsčia,
Kur švitrėjimai nesiekia,
Kur neskęsta spinduliai,

Pasisemsiu taurę sulčių —
sielą girdysiu per naktį,
kol aušros ugnim kraujuota
girta siela degt neims…

— — — —

Ugnyje užgimęs veltui
ieškau laužo… Saulė toli…
Jei krisiu staiga bedugnėn —
ir žvilgsniu nieks nepaseks…

Laužas toli… Ugnys toli…
Žvaigždės mirė… Miršta Saulė…
Ė, palaimints prakeikimas!
Ė, palaiminta naktis!

— — — —

Aš žinau — palaimins amžiai
ir išguitus, ir klajūnus,
ir kur girdo nuodais aklą,
ir kur drumsčia šaltinius…

Susisups verpetai sieloj,
Susiburs pašėlę volai —
[…] [1]

KOMENTARAI

[1] Eilėraščių ciklo „Miserere“ [~ *lot* =„Gailestingumas“], įtraukto į rinkinį Saulė ir smiltys, pirminis variantas, šiek tiek taisytas pieštuku ir parkeriu (juodu rašalu) BS ranka.

Rankraštis nepilnas, trūksta toliau sekusios teksto dalies:

[…]
ir prieš saulę kils šešėliai,
ir Golgotos sūnūs kils!
– – – – – – – –

Sultims žemės girta siela
degs aušros ugnim kraujuota…
Kils verpetai… Kelsis marės…
Ė, palaimints, kurs negims!..

Kryžius man – jums, broliai, dalgis…
Varpos lauke… Mes – šešėly…
Daug žinių atneš rytojus,
O mus viena tik telies!
– – – – – – – –

Galutinį variantą žr. in: *BSR, t. 1: Poezija*, parengė Algis Samulionis, redagavo Donata Linčiuvienė, Vilnius: Alma littera, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1996, p. 92–98.

Eilėraščių ciklo rašymo ir leidimo istoriją žr. Algis Samulionis, „Paaiškinimai“, in: *Ibid*., p. 742–743.